

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisorile nefrancate nu se
primesc.
Manuscrisurile nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administrațiunea
în Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukes Nachf.,
Nux. Augensfeld & Emeric Les-
ner, Heinrich Schalek, A. Op-
pelik Nachf., Anton Oppelik.
In Budapesta la A. V. Golber-
ger, Ekstein Bernat, Julius Le-
opold (VII. Erzsébet-körút).
Prețul inserțiilor: o serie
garmond pe o coloană 10 bani
pentru o publicare. Publicări
mai dese după tariful și învo-
ială. — RECLAME pe pagina
3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

ANUL LXX.

"GAZETA" iese în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se prenumără la toate oñ-
cile poștale din țintra și din
aiatră și la d-nii colectorii.
Abonamentul pentru Brașov:
Administrațiunea, Piața mare
târgului Inului Nr. 30. etajiu
I. Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul acasă: Pe un an 24
cor., pe șase luni 12 cor., pe
trei luni 6 cor. — Un esem-
pliar 10 bani. — Atât abona-
mentele, cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 97.

Brașov, Miercuri 2 (15) Mai.

1907.

Ziua votului universal.

Astăzi e ziua alegerilor generale ce se fac pentru noul parlament în Austria pe baza votului universal. O zi de mare importanță nu numai pentru statul vecin dualist, ci pentru întreaga monarhie. Și aceasta atât în ce privește problemele de drept public și economice ale dualismului, cât și în ce privește problemele parlamentarismului. Votul universal odată instăpănit în Austria va trebui neapărat să fie introdus și în Ungaria, chiar de nu s'ar fi luat măsuri pentru aceasta prin însărcinarea ce a primit-o dela coroană înainte c'un an și mai bine guvernul actual ungar.

O mișcare electorală ca cea din zilele trecute nu s'a mai văzut în țările austriace. Masse mari de noi alegători au intrat în acțiune de astădată și cu mare încordare și curiozitate se așteaptă rezultatul alegerilor de azi. El va aduce cu sine fără îndoială o mare schimbare în compunerea parlamentului. Mulți bărbați noi vor intra în el și de aceea e greu a se ști de acuma cari vor fi partidele predominante și care va fi spiritul și direcțiunea parlamentului votului universal. Atâta numai se prevede că și în acest parlament, ca în cel trecut, ales după sistemul de curii, partidele se vor distinge în prima linie după naționalitate și numai în cercul fiecăreia din aceste partide se vor valida deosebiri între păturile sociale și între diferitele programe politice și economice.

Un moment caracteristic în agitațiunea electorală ce a premers zilei de azi este, că mai toți candidații de deputat ear îndeosebi cei germani s'au ocupat de așa zisa chestiune sau criză ungară. Cei mai mulți au pledat în senzul că dacă nu se va putea dobândi un rezultat mulțamitor în negocierile pentru pact, să se prefere mai bine separarea Austriei de Ungaria. Dar nu numai lozinca „Los von Ungarn“, ci în genere discuțiunea asupra

raporturilor cu Ungaria 'chiar și din partea celor mai moderați, dau a se cunoaște că chestiunea ungară va juca un mare rol în viitorul parlament austriac. Pretutindeni se face apel ca să conlucre toți reprezentanții din camera austriacă în mod solidar pentru a putea lua poziție cu succes în chestiunea raporturilor cu Ungaria, dovedind printr'asta tăria parlamentului austriac.

Se poate deci afirma că deciziunea ce-o va lua camera austriacă viitoare în chestiunea ungară va fi de cea mai mare însemnătate pentru viitoarea dezvoltare a monarhiei.

Sub presiunea celor ce se petrec în Austria în jurul votului universal, contele Apponyi s'a văzut îndemnat să asigure la Lovrin pe Șvabi că el și guvernul vor realiza problema introducerii votului universal, numai să fie cu răbdare, căci pregătirile încă nu s'au terminat și nu sunt luate încă cautelele de lipsă pentru conservarea caracterului național maghiar al statului.

Dar sunt destui și în Ungaria cari să aducă aminte guvernului coaliției îndatorirea ce-a luat-o asupra și cu privire la reforma electorală. Atât în dietă cât și în afară de dietă votul universal e mereu reclamat și urgitat. Chiar în Budapesta s'au ținut în timpul din urmă două mari adunări populare, cari au demonstrat și manifestat în favorul votului universal. Una din aceste adunări a fost organizată de partidul social democrat din Budapesta. În această adunare partidul socialist a luat o poziție hotărâtă și față cu proiectul de lege reacționar al ministrului de agricultură Daranyi, proiect care se referă la împiegații proprietarilor de pământ. Altă adunare s'a ținut alaltăeri de cătră liga pentru votul universal, în care e reprezentată pătura burgeză a așa zisilor democrați.

Tot mai mult se pronunță tendințele reacționare ale coaliției. Ele s'au dat pe față în mod destul de

bătător la ochi în acțiunea întreprinsă contra școalelor naționalităților, ear acum se reflectează în sfătuirile „asupra regulării raporturilor pressei“, la cari sfătuirii au fost invitați numai ziaristi guvernamentali ceea-ce denotă tendința de a lucra necontrolați în direcție reacționară; apoi se reflectează în amintitul proiect de lege al lui Daranyi, care va ajunge în curând în discușiunea camerei.

Spiritul reacționar al coaliției se arată mai mult în atitudinea guvernului față cu angajamentul luat în chestiunea votului universal. În mânia tuturor declarațiilor ministrilor făcute la anumite ocaziuni, când nu mai au în cătrău, guvernul amână consecvent cât numai se poate realizarea introducerii votului universal. Vor fi însă zadarnice toate silințele ce și le dă spre a paraliza cât mai mult înrăurința viitoarei reforme electorale asupra stărilor ruginite din Ungaria.

Ziua de azi a triumfului votului universal în Austria este semnul vădit, că nu peste mult se vor întoarce vremurile și în Ungaria.

Vorbirea Metropolitului Dr.

Victor Mihalyi.

— rostită în ședința de la 10 Mai n. a. Camerei Magnaților. —

— Ur mare. —

Guvernul e convins și el, că pentru a aduce edificiile publice bisericesti și comunale într'o stare corăspunzătoare cerințelor de astăzi, s'ar cere o sumă extraordinar de mare, care nu stă în raport cu forțele materiale ale acestor comune mărunte și sărace. Chiar și guvernul, ministrul de interne e nevoit să le dea voie comunelor sărace ca timp de 6 luni să adune, în toată țara, ajutoare miloase pentru clădirea edificiilor publice. Disproporțiunea între cheltuielile împreunate cu clădirea edificiilor și între starea materială a comunelor sărace o recunoaște și ministrul de culte și a recunoscut-o de-atunci de când prin articolul 80 al legii școlare datorita statului de-a clădi el, pe cheltuiala sa, edificiile școlare o impune comunelor,

obligându-le să facă spre acest scop împrumuturi de bani, ale căror anuități și interese le va plăti statul. Dar cine va plăti interesele și anuitățile împrumuturilor contractate de comunele mărunte și sărace amintite de mine, împrumutări contractate tot pentru clădiri de școală?

Dacă lipsesc, prin urmare, normele legale în ce privește clădirea de edificiile școlare corăspunzătoare, prin noul proiect de lege i-se impun comunei bisericesti noi sarcini în ce privește locuința învățătorului și sala de propunere. Anume, conform articolului 2 al proiectului — care se referă la comunele cari nu sunt clasificate după banii de cvartir — învățătorul are să capete anual 200 cor. bani de cvartir. Această dispoziție îngreunează sarcinile susținerii școlilor și disconsideră dreptul comunelor bisericesti relativ la stabilirea banilor de cvartir. În ce privește sala de propunere, e foarte greu să se observe măsurile stabilite prin ordinațiunile guvernului; e greu mai ales în comunele mici, pentru că aceste comune nu-și clădesc școli pe seama alor 60—80 elevi, ci numai pe seama a cel mult 40—60 de elevi. Și trebuie să-și clădească o școală în care să se poată încălzi și în sala de propunere, — căci la noi trebuie încălzită sala aceasta, altcum nu se pot ține prelegeri.

Dimensiunile nu se pot, deci, observa totdeauna. Iar dacă lipsește o clădire a școlii, școala trebuie să se instaleze în casă cu chirie. De multe ori nu se află în comuna întreagă o casă de închiriat, în care să încapă o școală cu 40—60 băieți și să aibă dimensiunile atât de largi, după cum le normează ordinațiunile guvernului.

Ce urmează de aici domnilor Magnați? Urmează, că iperzelul organelor guvernului agravează chestia învățământului, care și de altfel se află în o situație destul de tristă; o agravează prin faptul, că îi lipsește pe învățătorii de întregirea salariului ori de cvinvenalele date prin articolul de lege XXVI din 1893. Lipsirea aceasta are două urmări foarte grave.

Învățătorul va face proces administrativ comunității sale bisericesti, respective arhiepiscopului aceleia, episcopului, reclamând partea de salariu de care a fost lipsit; iar dacă pe această cale nu va izbuti, va apela la forurile judecătorești, căutând pe această cale a legii satisfacția și lichidarea salariului său. Eu cred, că această stare de lucruri aduce cu sine o știrbire în mare măsură a stimei și supunerii datorite superiorilor politici și bisericesti instituți prin lege și cred că această știrbire este chiar în detrimentul cauzei învățământului. Lipsa edificiului școlii este

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Pandaemonium.

— Activitatea solară și fenomene geofizice. —

Cercetătorul se găsește în fața naturii, ca un detectiv în fața criminalului, care să pricepe să ascundă adevărul. Principala grijă a agentului siguranței publice e, ca prin întrebări șirete să prindă unele mărturisiri dela criminal. Natura trebuie să mărturisească motivele ascunse și legile fenomenelor. Meșteșugul stă în a pune astfel întrebarea, încât să nu rămână fără răspuns.

O chestie modernă sună, în graiu laic, precum urmează:

Ce variații produc, în fizica globului, fluctuațiile furtunoase ale activității solare?

Se lucrează zornic la rezolvarea problemei și răspunsul pare, că va fi:

Fluctuațiile furtunoase din Soare produc variații furtunoase în receptorii, formați de cortegiul sistemului solar, deci și în receptorul format de globul nostru.

În ce constau acele variații furtunoase?

Să vorbească faptele.

În 1 Septembrie 1859 doi astronomi

englezi, Richard Carrington și Hodgson, observau Soarele, independent unul de altul. Primul studia imaginea astrului, reflectată pe un paravan. Al doilea o studia prin privire telescopică directă. De odată le străluci o lumină orbitoare din mijlocul unei grupe de pete. Conflagrația luminoasă dura, cu mici modificări, dela 11h 18m la 11h 23m, punând în uimire pe cei doi observatori. Hodgson asemăna fenomenul cu apariția schinteitoare a steii Vega în câmpul telescopului.

Ei bine! Chiar în același moment, o perturbație magnetică considerabilă fu înregistrată de aparatele Observatorului din Kew, unde lucrau Carrington și Hodgson. Acul magnetic făcu salturi nebune, în curs de o oră și mai bine. Ba perturbația se răspândi peste globul întreg. Prin multe locuri, liniile telegrafice încetară de a funcționa. În Washington și Philadelphia telegraștii fură cutremurați de unele izbiri sdravene și mai multe aparate prinseră foc. În noaptea următoare pământul se învăli cu focuri de auroră polară, după cum se semnalară atât din Europa cât și din America, cât și din alte părți: din Roma, Calcutta, Cuba, Australia, America de sud.

În 4 Iunie 1872 s'a produs o pedecă în transmisiunile telegrafice: în Franța, Italia, în toată Europa în toată America, peste globul

întreg. Această perturbație a format obiect de studii remarcabile: în Franța prin Tarry, în Italia prin Tacchini, în Germania prin Foerster. — Au fost admirate aurore boreale splendide. Manifestațiile corespundeau cu prezența de pete solare numeroase și de protuberanțe înalte, observate în Roma de Societatea Spectroscopiștilor, fondată chiar în acel an.

În 3 August 1872 observație analogă făcută de astronomul Young în Statele-Unite cu privire la o grupă formidabilă de pete solare, de paroxism în cromosferă, esplosiuni de protuberanțe. În același timp s'a produs pe pământ o perturbație magnetică și derangiamet în transmisiunile telegrafice.

În 17—18 Noembrie 1882. Una din petele solare cele mai colosale, din câte au fost măsurate, a traversat discul solar din 12 la 25 Noembrie 1882. Trecând prin meridianul central în 18, peata oferia atunci un maximum de extensiune. Măsura peste o sută mii de kilometri, fiind vizibilă și cu ochiul liber.

Ei bine, în 17 și 18 Nov. globul pământesc fu sediul unei furtuni magnetice. În Statele-Unite liniile telegrafice încetară de a funcționa. În Franța, în Anglia, pretutindeni instrumentele magnetice înregistrau oscilațiuni fantastice (salturi de 40, 50, 60 minute amplitudine). Maximul per-

turbațiunii s'a manifestat simultan în Franța, Anglia și la Capul Horn.

Numeroase aurore polare.

În 25 Iunie 1885 furtună analogă, studiată de cătră Adams și lordul Kelvin.

În 9 Ghenar 1886 altă furtună magnetică. Oscilații de 53' în declinațiunea acului. Auroră boreală în Scoția. Grupă de pete mari, vizibile cu ochiul liber.

În 18 Septembrie 1896 fenomene analoge.

În 31 Octombrie 1903 s'a răspândit un vifor magnetic, de violență remarcabilă, peste întreg pământul. Aparatele magnetice făceau salturi cu începere dela orele 6 până la 22 (= sara la 10). Liniile telegrafice au fost afectate pretutindeni. Din Paris nu se putea telegrafa la Dijon, Nantes, La Rochelle, Bordeaux, Toulouse, Montpellier, Marseille, Nizza și toate regiunile învecinate. Tot astfel se întrupuse comunicația cu Spania, Portugalia, Italia, Anglia, Tunisia și America. Inseși cablurile submarine erau influențate. Aurore boreale întense se zăriau în America și țările scandinave.

În același timp Soarele era extrem de agitat. Fotosfera ferbea de făclii și pete număroase, din cari una sdrăvănă tocmai în 31 trecea prin meridianul central al globului solar.

al doilea motiv important, care se aduce în legătură cu acordarea ajutorului de stat și această împrejurare este a doua, care mă oprește de a vota acest proiect de lege, prevăzând, că și dacă se va da confesiunii ajutorul de stat, acela i-se va detrage din nou și prea de grabă; fiindcă nu va fi în stare să ridice un palat pe seama școlii și să-i asigure învățătorului o locuință nouă.

Iar, de vreme ce sufletul școlii populare este învățătorul, proiectul de lege, care se află în desbatere se ocupă cu drept cuvânt acum a doua-oră de retribuțiile învățătorilor confesionali — mai întâi s'a ocupat de aceste retribuții art. de lege XXVI din 1893 — și guvernul statului nu are măcar garanța, că nu va trebui să se ocupe din nou, pentru a treia-oră, de chestiunea aceasta.

Pentru ca să vă pot motiva această afirmațiune a mea, Vă rog să ascultați cu indulgență ce am să spun.

Dacă aderăm la principiul, că trebuie să potențăm de o parte pretențiile pentru ca să nu punem pedecă progresului și că în felul acesta se va desvolta de altă parte îndemnul spre negoț și spre industrie, — teorii ca aceste de economie națională, duc la două inconveniente. Unul este că surghiunim îndestulirea cu referințele modeste. Al doilea inconvenient este, că în lipsa unui alt izvor de câștig, — ori dacă ai posibilitatea câștigului, acela nu e compatibil — se împinge tot mai expres în întâiul plan necesitatea neapărată a ameliorării retribuțiilor.

Sper, că nu voi abuza de paciința d-lor Magnați, făcând o reprivire asupra îmbunătățirii din timp în timp a retribuțiilor învățătoresci.

§ 11 din articolul de lege XXXVIII din 1868 asigură dreptul natural al bisericilor, ca ele să hotărască plata învățătorilor lor poporali și a profesorilor. Paralel cu acest paragraf, altul, § 142, spune că salariul învățătoresc îl hotărăște scaunul școlar conform referințelor locale, dar, și pe lângă o locuință cuviincioasă și o grădiniță de cel puțin un pătrar de jugăr cadastral salariul nu poate să fie mai puțin de 300 florini v. a. pentru învățători și 200 florini v. a. pentru învățătorii ajutători.

Această dispoziție a legii îi privește pe învățătorii comunali; dat fiind că lea învățătorilor confesionali o hotărăsc autoritățile bisericesti. § 141 al aceleiași legi admite, ca învățătorii confesionali să coopereze la serviciul divin și la înmormântări. Prin această dispoziție au fost recunoscute și inarticulate în lege posturile de cantori învățători obicinuie și mai înainte și împreunate mai ales în comunitățile bisericesti mai mici cu urmarea necesității împrejurărilor.

Dar, voi întreba, ce a fost în timpurile dela 1868 plata unui cantor-învățător? De sigur aceasta a diferit după împrejurările locale, pentru-ce și legea a fost admis principiul, că scaunele școlare pot să o hotărască după împrejurările locale și legea hotărăște numai minimul aceleia. Plata a fost deci diferită după referințele locale diferite și după hotărârile diferitelor confesii și dieceze.

De pildă în dieceza greco-catolică de Lugoj în parohiile de sub patronatul fondului religios retribuiția cantorului-învățător din partea patronului era în 1868 105 florini v. a. care retribuție se lichida

jumătate ca plată cantorală din fondul religios, ce se administrează din partea guvernului, iar cealaltă jumătate se lichida din fondul învățământului ca plată de învățător.

În alte dieceze s'au dat 105 florini din fondul religios numai ca plată cantorală. E probabil, că plata învățătorescă va fi fost tot atât. În părțile ardelenne a treia parte a dotațiunii parohiilor greco-catolice, care dotațiune din timpul Mariei Teresiei se numea porțiune canonică, îi competea cantorului. Dotațiunea parohială, după cum aceasta se află și astăzi era fixată și s'a plătit în parohiile patronate cu 210 florini v. a. A treia parte din aceasta, 70 fl. se putea considera drept competență a cantorului. Dar trebuie să observ, că această competență nu s'a plătit din partea patronului, care nu a considerat-o ca o sarcină, ce i-ar incumba patronului.

Aceasta este situația în 1868. Că învățătorii și cantorii-învățători ai confesiunilor, astfel retribuții nu au putut să emuleze cu învățătorii comunali, este lesne de înțeles. Autoritățile confesionale au fost, deci, necesitate a îmbunătăți retribuțiile învățătorilor.

Dar în timp ce înaltul guvern deoparte a sistat prin o dispoziție retribuțiile plătibile prin fondul instrucției, de altă parte în §. 2 al articolului de lege XVIII din 1879 se enunță, că acei candidați de învățători, cari vor termina cursurile în 1882, ori mai târziu vor putea fi aplicați ca învățători, ori învățătorii ajutători numai în acel caz, dacă își vor fi însușit limba maghiară în scris și în vorbă în așa măsură, ca să o poată propune în școlile elementare.

Vă puteți imagina d-lor magnați, că a costat multă osteneală, până când autoritățile bisericesti, diecezeane au isbit cu dotațiunile, cari cădeau mai înainte în sarcina patronilor, să le facă să fie primite din partea comunităților bisericesti.

Dar însărcinarea comunităților bisericesti mai slăbuțe nu s'a mărginit la atât. Odată cu pretențiile mai înaintate, pe cari articolul de lege XVIII din 1879 le forma față de cantori-învățători și odată cu largirea activității și datorințelor lor, s'a pus în întâiul plan și neapărată necesitate de a se face și o îmbunătățire a salariilor, corăspunzătoare prestațiunilor mai potențate. Comunitățile bisericesti au făcut în-câtva și această îmbunătățire din puterile lor, aducând mari jertfe. Dar ca nu cumva această îmbunătățire să servească spre mulțumirea cantorilor-învățători, s'a stabilit, ca retribuțiile cantonale și învățătoresci, unite, să se considere drept salariu învățătoresc, dar la penzia învățătorescă retribuțiile cantonale nu se iau în samă. După zeci de ani §-ul 11 al proiectului vrea să îndrepteze această anomalie. Dar mai înainte susținătorii de școli, însuși cantori-învățătorii și părinții au plătit taxe ani de-arândul, susținătorii de școli 24 coroane anual, cantorii-învățători 13 cor., părinții băieților de școală câte 30 bani de fiecare băiat. Din fondul regnicolar al pensilor învățătoresci, pentru care s'a făcut toate aceste plătiri, s'ar fi ajuns de sigur pensii socotite după totalitatea retribuțiilor cantonale și învățătoresci, iar nu după retribuțiile reduse. Aceasta este al doilea moment, care a adus o nouă însărcinare a comunităților bisericesti mai slab situate.

nostimada »senzațională«, că un oarecare profesor american a descoperit pete în soare de 3 miluri și jumătate, paralel cu lumina polară nordică.

Nu pot avea pretențiunea de a fixa adeseori Soarele cu ajutorul ochianului. Ori se întâmplă de-î fixez, când nu manifestă nici un fenomen extraordinar și nu-î fixez când manifestă. Il fixam des prin Octomvrie 1906 și nu-î fixai de loc prin Faur 1907. Dar Octomvrie trecut s'a caracterizat prin calm pronunțat. Faur curent prin perturbații uriașe, prin ferberii fantastice.

Astfel pe la începutul lui Martie ajunsei să citesc următorul avis al lui Debalu, astronom la observatorul din Coince: »O »furtună magnetică de violență extremă »s'a manifestat în 9 spre 10 Faur c. Du-rata n'a fost prea lungă (dela ora 18 în »9 Faur la ora 3 în 10 Faur), dar devia-»țiunile au fost atât de mari, încât în re-»peșite rânduri au depășit întinderea cam-»pului, ce-î are înregistrorul fotografic, ne-»putând fi, prin urmare, surprinse în in-»tregime. Această furtună magnetică coin-»cide cu prezența unui grup impozant de »pete pe discul solar și e cea mai remar-»cabilă dela 31 Octomvrie 1903 încoacec.

Era deci vorba de fenomene neas-mănat mai viforoase decum transpira din »știrile ziarelor noastre, cele cupete solare de 3 miluri și jumătate.

(Va urma.)

Al treilea moment este §. 46 al proiectului de lege, care admite, ca două comune cu depărtare de cel mult jumătate milă geografică una de alta, dacă nu sunt în stare a susține fiecare numai din puterile sale câte o școală poporală elementară conform normelor legii, se pot uni pentru a susține o școală comună cu un învățător. Și acesta este un favor.

Dar autoritățile comitatense, cari dispun în chestiile de instrucție și organele guvernului, au făcut tot ce li-astat în putință, ca să despărtească din nou comunitățile unite astfel pe temei legal în chestiile de învățământ; iar instituția învățătorilor ambulanți de asemenea admisă prin lege au desființat-o cu totul.

Mai e încă un moment, pe care doresc să-l relev și vă rog de puțină răbdare.

§. 58 al legii fundamentale dispune, ca fiecărui băiat să i se dea instrucție în limba sa națională, dacă această limbă e vorbită în comuna respectivă; iar în comune mai mari, unde se află în masse locuitori de diferite limbi, întru cât permit mijloacele comunei, sunt a se institui și învățători ajutători de diferite limbi. Eu legea aceasta și fraza »învățători ajutători de diferite limbi« o înțeleg așa: fiind nevoie de dânsii, pentru-că numărul elevilor e mare, sunt a se aplica — nu unul — ci mai mulți învățători de diferite limbi, și aceștia sunt învățătorii ajutători.

Aceștia sunt de fapt învățători, cari împlinec o funcție de învățători cu toate că titlatura, numirea lor oficială este: învățători ajutători. Dar ce să facem acum? În cercurile guvernului a început să prindă ideea, că învățătorii ajutători se pot aplica numai interinal, care va să zică pe timpul celor șase luni, în care timp salariul și locuința învățătorului îi compete văduvei și orfanilor, ori fiindcă legea a normat un curs pedagogic de trei ani în al patrulea an dă voie candidatului de învățător ca să poate face praxă în cutare școală, până când va face examenul de calificare și va lua o diplomă.

Dar învățătorii diplomați să nu mai poată funcționa ca învățători ajutători, aceia trebuie să fie învățători ordinari. Aci e atinsă în câtva și chestia penziei. Dar eu cred, că în țara aceasta mai sunt și la alte cariere posturi auxiliare pe lângă cele ordinare. Astfel sunt pe lângă parohi preoți cooperatori, pe lângă notari adjuncți de notari. Nici nu mai vorbesc de administrația financiară, unde sunt secretari auxiliari, concipiști auxiliari și chiar în ministerii sunt pretutindeni concipiști auxiliari.

Caracterul lor de auxiliari nu va să zică, prin urmare, că ei nu ar îndeplini o funcțiune, că ei ar putea să fie acceptați numai pe șase luni. Nu.

Ei sunt funcționari ordinari, cari au plată regulată și drept de penzie. Ajunge atât, că a prins credința, că învățătorul ajutător nu este învățător, fiindcă nu are o diplomă. Care va să zică, deși și-a câștigat în acel an calificarea, el să nu poată fi împărțit de salariul învățătoresc regulat, fixat prin lege la cel puțin 300 florini.

Dar după ce ministrul de instrucție nu a dat voie comunităților bisericesti să aleagă învățători auxiliari, au fost silite comunele mai mari să aplice tot învățători ordinari. De aici o nouă însărcinare a comunităților bisericesti. Pentru-că, dacă în o comună cu o mie de suflete numărul băieților de școală e, să zicem 150, în acest caz nu ajunge un învățător. Dar nu a fost sistemizată lea decât pentru un învățător, nu erau două sale de învățământ și nu a fost sistemizat nici măcar un post de învățător-ajutător.

Sporindu-se numărul elevilor obligați a cerceta școala și neputând fi discuși de a o cerceta, comunitatea bisericescă a făcut ce a făcut și a amplificat școala, căci din toate părțile i se porunca aceasta: din partea comitatului, a guvernului și a autorităților bisericesti.

Și amplifică școala, aplică învățător auxiliar și pentru-că acesta să poată trăi, îi prescriu și venite de cantor. Dar atunci vine ministrul de instrucție și zice, că aceasta n'o poate suferi. Dați-mi voie, dar dacă guvernul suferă în toate ramurile vieții publice adjuncți, ca adjunct secretarial, adjunct notarial etc., ori au diplomă ori nu de ce să nu suferă și învățători-adjuncți, cari sunt cu diploma în mână, mai ales când sunt tineri și ar avea nevoie de conducere, de îmbărbătare și de exemplu bun, pe cari pe toate le-ar putea afla învățătorul ordinar? De ce n'ar permite guvernul acest lucru?

(Va urma.)

In ședința de ieri a dietei ungare ministrul Kossuth a prezentat dietei proiectele sale privitoare la regularea salariilor și la pragmatica de serviciu a împiegaților căilor ferate, rugând camera să admită urgența acestor proiecte. Pragmatica de serviciu dispune între altele, că în serviciul căilor ferate pot fi primite numai acele persoane, cari sunt cetățeni ungari și posed limba maghiară. Pe teritoriul Croației și Slavoniei se cere de la împiegații căilor ferate, cari stau în contact cu publicul, să cunoască și limba croată. Mai mulți deputați croați critică proiectul, care decretează la căile ferate limba maghiară ca limbă de serviciu.

Despre ultima vorbire »pangermană« a ministrului Apponyi. ținută zilele trecute în Lowrin, ziarul »Neues Politisches V.« scrie următoarele: »Ultima vorbire a ministrului Apponyi a fost o manevră mascată. Nemților noștri din sudul Ungariei nici prin minte nu le trăsnește de-a »gravita« spre Germania și Austria, din contră ei vreau să-și susțină limba lor maternă și pe lângă aceasta vreau să fie și mai departe cetățeni buni ungari. Aceasta o știe contele Apponyi foarte bine și dacă totuși a plecat la luptă în contra »pangermanismului«, care nu există la noi, a făcut-o aceasta numai din cauză, că partidul popular german se pregătește pentru alegerile viitoare. Dacă țărani și meseriași noștri germani vor alege din mijlocul lor deputați, ajunge în pericol un mănunchiu întreg de mandate feudal-clericale. Călătoria la Lowrin a ministrului Apponyi a fost prin urmare în realitate o manevră pentru salvarea unor mandate. Astfel se explică și prezența în suita lui Apponyi a deținătorilor acestor mandate, deputații: Kardos, Baros, Steiner, Pescha, Hody etc. Pentru a ascunde însă școlul adevărat s'a luat ca lozincă »pangermanismul«. Aceasta manevră a înșelat poate pe unul sau pe altul, — desigur însă nu pe Nemții noștri din sudul Ungariei.

Presa străină și alegerile din România. Ziarul vienez »Fremdenblatt« ocupându-se cu dizolvarea camerelor române, scrie între altele următoarele: Parlamentul român a fost dizolvat și poporul a fost chemat să hotărască. Pentru ministerul Sturza începe a doua parte a greii sale misiuni. Prima parte a misiunii sale, pacificarea țării, poate fi considerată ca terminată. Nu sunt încă 6 săptămâni, decând cabinetul conservator a demisionat. Se pare atunci, că opera de 40 de ani de civilizare va fi distrusă. Sturza s'a arătat însă imediat stăpân pe situație, fiind sprijinit și de intima colaborare a partidelor. Până în câteva zile se aflau sub drapel 120.000 oameni. Deși armata a procedat la neove fără nici un scrupul, manifestul regelui a contribuit mult la restabilirea liniștei. În scurt timp districtele revoltate fură pacificate și din punctul de vedere al statului, activitatea ministerului liberal merită toată laudă. Articolul încheie constatând, că statul și societatea stau în fața unei probleme, pentru a cărei rezolvire se cere pe lângă talent și osteneală, stabilitatea guvernului.

Cronica din afară.

Un protest al Grecilor contra propagandei austro-ungare. Ziarul »Patris«, care apare la Atena, publică o scrisoare, în care numărul Greci se plâng, că consulul și ambasada austro-ungară duc o politică schismatică în Grecia, încercând a converti pe greco-orientali la credința greco-catolică. Mulți greci orientali ar fi trecut deja la greco-catolicism. Grecii protestează în contra acestei propagande.

Relațiunile turco-bulgare. Agentul diplomatic al Bulgariei la Constantinopole, d-l Gheșov și delegatul bulgar Cosev au sosit la Sofia pentru a cere lămuriri ministrului respectiv, relativ la neînțelegerile, ce s'au ivit pentru încheierea convențiunii comerciale cu Turcia. Din această cauză tratativele au fost întrerupte, urmând ca ele să fie reluate din nou cu delegații turci după lămuririle și instrucțiunile, ce vor primi delegații bulgari.

Witte reîntrând în viața politică. Din Moscva se anunță, că Țarul a însărcinat pe contele Witte cu mai multe misiuni. Una din ele este de a obține un acord între Rusia, Anglia, Franța și Japonia, iar alta are un caracter financiar. Dacă Witte va reuși să-și îndeplinească aceste două misiuni el va reîntra în viața politică, fiind însărcinat a-și relua puterea de altădată.

Din »Reichstag«-ul german. »Reichs-

Belgia, Germania, Austria, Italia, Spania, Portugalia semnau aceleași fenomene. Pe liniile Anvers și Bruxella cu Londra și Paris, diferența de potențial s'a evaluat la 114 volți.

Dintre insulele britanice fenomenul s'a resimțit în sudul Angliei și în Irlanda. Transmisiunile telegrafice prin cablurile submarine au fost reduse la 5 cuvinte pe minută.

În Statele-Unite fenomenul a afectat marile cabluri de abord și apoi toate firele telegrafice. Perturbațiunea a durat 8 ore și în momentul de maxim s'a constatat o forță de 675 volți, — destulă pentru a omori un om — fără ca firele să fi fost în comunicație cu ceva baterie. În New-york liniile telegrafice și telefonice încetară serviciul. La două ore dimineața o splendidă auroră boreală ilumină cerul și mai mult de 200.000 persoane s'au sculat să contempleze fenomenul. Telefonul de distanțe mari s'a întrerupt. Operațiunile la bursa din Wall Street au fost contrariate. Dinspre vest comunicațiile au fost curmate total.

Această paralizie aproape generală, dar din fericire de scurtă durată, în rețeaua liniilor telegrafice, va rămânea totdeauna memorabilă în anele electricității și ale astronomiei.

În 9—10 Faur 1907. Te miri ce ziare străine și după ele câteva de ale noastre reproduceau pe la mijlocul lui Faur 1907

**Dela „Tipografia și Librăria“
A. MUREȘIANU, Brașov
se pot procura următoarele cărți**

(La cărțile aici înșirate este a se mai adauga pe lângă portul postal arătat, încă 25 bani pentru recomandăție.)

Diverse.

„*Novelă*“ de Vasile Ranta Buticescu. Broșura are 286 pagini și conține istoriile frumoase scrise, într'un limbaj plăcut. Prețul ei e 1 cor. 60 bani plus 20 bani porto.

Poesii de Vasile Ranta Buticescu. Edițiunea „Amicului Familiei“. Prețul 1 cor. 20 b. plus 10 b. porto.

Versuri de dor, adunate din poezii români de A. Prețul 50 bani (+ 5 b. porto.)

Cartea ilustrată pentru copii și copile de George Simu. Această broșură conține poezii istorice și morale spre escitarea gustului de cetit la copii. Prețul 50 bani + 56 b. porto.)

Dinu Millan roman. Nenuia sfânt, de Const. Mille. Prețul 2 cor. plus 10 bani porto.

Feciorul Popei. Facerea Joiței. O dragoste a veacului. Rochia Catiței. Amedeo Madini. Din viața tristă. După natură. Baccalaureatul, de Const. Mille. Prețul 2 cor. plus 10 b. porto.

„Pe pragul mormântului.“ de preotul G. Simu, conține versuri funebreale pentru popor și pentru inteligenți. Pr. 50 bani (+ 6 b. porto.)

Juvenilia, prosă și versuri, de Sextil Puscariu. Prețul cor. 1.60, pl. 20 b. porto.

Opiniunea publică, conferența ținută a Athenul român de C. Dissescu la 27 Februarie 1885, prețul 50 b. plus porto 5 bani.

Imbunătățirea stărei sătenilor de Gr. G. Pencescu, prețul 50 b. + 5 b. porto.

Nu mă uita! Colecțiune de versuri pentru ocaziuni funebreale. Aranjată prin N. F. Negruțiu. Ediț. IV. Prețul 50 bani. (+ 5 b. p.)

Pribeag, ediția I-a de Ioan Iosif Sceopul Preț. cor. 1. 50 b. pl. 10 b. porto.

Poesii de Al. A. Macedonski. Preț. 3 cor. pl. 20 b. porto.

Scriitorii, cetitorii și criticii de N. Rădulescu-Niger 50 b. plus 5 b. porto.

Lira Sionului său cântarea sărbătorilor de Aron Boca Velchereanu 50 b. plus 10 b. porto.

Bocete adecă Cântări la morți, adunate de I. Pop-Regaganul. Prețul 50 bani. (+ 10 b. p.)

Cu vârful penei, scrieri satirico-humoristice de Antoniu Pop 1 Cor. plus 10 b. porto.

Umbre și lumini poezii de Em. Părdanu, cor. 2-50 (porto 20 b.)

Asupra situațiunei, articoli și foișore de Ióni A. Lăpedat. Preț. 40 b. pl. 10 b. porto)

Influența francesă în România de A. Xenopol profesor la universitatea din Iași. Cu 50 b. + 5 b. porto.

Teoria dramei ou un tractat introductiv despre frumos și artă de prof. Dr. Iosif Blaga. Prețul corone 3.60 (plus 30 b. porto.)

Închiderea Prăvăliilor

la 7 oare seara.

Luând în considerare dorința personalului nostru, ne-am decis, ca cu începere dela 15 Maiu să închidem prăvăliile noastre, ceea ce aducem la cunoștința On. public.

Cu toată stima

Lang Rosenthal & Palmhart.
Jekelius & Stotz.

2-3.

Îngust este spațiul

nui loc a descrie efectul fabulos cel produce Regulatorul Teintului „Hoppa“ pentru înfrumusețarea feței. Aceasta ar fi de prisos.

H O P P A

Faptele vorbesc, On. Dame să cumpere „Hoppa“ cu 2 cor. 50 bani și dispariția miraculoasă de pistrii, pete de ficat, roșiata pielii, sgrăbunțe și ori-cărei necurătenii a pielii va dovedi mai bine ca vorbe, că singur „Hoppa“ suplinește toate cosmeticurile ca cremă, săpunuri și pudră. Inmoaie, întinereste, înviorază, albește fața, mâinile, grumazi și umerii.

A HOPPA engl. Regulator-Teint **HOPPA** A

Deposit principal **Wilhelm Kaiser & Cie**

Győr, Baross I. Se capătă în farmaci și Drogerii. 2799,5-10.

Se caută agenți

pentru vânzarea de losuri și de scrisori pentru plățirea în rate, concesionate în baza legii.

Dreptul a participa la loterie imediat. Venit 200—500 coroane.

„Valuta Bank“,

societate pe acții în Budapesta, Váci-Körút 48. (2257,1-2.)

Cruce séu stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 89967.

Nu e crucea lui Volta.
Vindecă și inviorează

Nu e mijloc secret.
pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a acest aparat vindecă bo-

se da împrejurării, că le vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra: durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunei sângelui, anemie, amețeli, țuituri de ureche, bătăte de inimă, sgărciuri de inimă, asmă, aușul greu, sgărciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, reoală la mâni și la picioare, reumă, podagră, ischias, udul în pat, influența, însomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor bóle, carl la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — In cancelariu mea se află atestate încurse din tóte părțile lumii, cari prețuesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine pòte examina aceste atestate Acel pacient care în decurs de 45 zile nu se va vindeca, i-se retrimite banii. Unde orice încercare s'a constatat zădărnica, rog a proba aparatul meu.

Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis s'ese confund de cu aparatul „Volta“, de ore-că „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât și în Austro-Ungaris a fost oficiuș oprit, fiind nefolositor. pe când aparatul meu e în genere cunoscut apreciat și cercetat. Deja iestinatatea crucii male electro-magnetice o recomandă indeosebi

Prețul aparatului mare e 8 cor. Pretul aparatului mic e 6 cor.

folosibil la morburii, cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

folosibil la copii și femei de constituție fòrte slabă.

Expediție din centru și locul de vëndare pentru țéră și streinătate etc.

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/28, Strada VADÁSZ 34, colțul strada Kálmán.

Caut 2 calfe
de branja manufacturei,
cari vorbesc perfect limba română,
maghiară și germană. Cei cu scri-
soare frumoasă sunt preferiți.

Traian Streza,
(2850,2-3.) comerciant în Făgăraș.

**Caut in prăvăliă de Spe-
cerie (băcănie) o Calfă**
Se recere și cnoașterea limbei
maghiare. Postul se poate ocupa
numai decât. **POMPEIU BOTE-
ZAN,** comerciant, Nagy-Sármás.
(2849,3-3.)

Care n'a jucat cu succes la loteria de clasă.
Care în genere nu ș'a cercat norocul.
Care în realitate dorește să nemerească câștigul principal.
Cine dorește să fie servit prompt și reel, acela să se adreseze cu confiență la cea norocoasă colectă a lui

GAEDICKE, în Budapesta.

Pentru sortirea Clasei I. în 23 și 25 Maiu oferim losuri:

Intregi	Jumătăți	Pătrariu	Optimi
Cor. 12—;	Cor. 6—;	Cor. 3—;	Cor. 1½.

Checkuri de poste pentru trimiterea banilor gratis și franco

Cassa de Bancă

GAEDICKE,

Budapest IV., Kossuth Lajos-utca 11.

(2824,5-6.)

TIPOGRAFIA

A. Mureșianu

Brașov, Têrgul Inului Nr. 30.

Acest stabiliment este provădut cu cele mai bune mijloce tehnice și fiind bine asortat cu tot felul de caractere de litere din cele mai moderne este pus în pozițiune de a puté esecuta ori-ce comande cu promptitudine și acurateță, precum:

IMPRIMATE ARTISTICE
IN AUR, ARGINT ȘI COLORI.

CĂRȚI DE SCIINȚĂ,
LITERATURĂ ȘI DIDACTICE

STATUTE.

FOI PERIODICE.

BILETE DE VISITĂ
DIFERITE FORMATE.

PROGRAME ELEGANTE.

BILETE DE LOGODNĂ ȘI DE NUNȚĂ
DUPĂ DORINȚĂ ȘI IN COLORI.

ANUNȚURĂ.

REGISTRE și IMPRIMATE
pentru tóte speciile de serviciuri.

BILANȚURĂ.

Compturi, Adrese,
Circulare, Scrisori.
Couverte, in tolă mărimea.

TARIFE COMERCIALE,
INDUSTRIALE, de HOTELURI
și RESTAURANTE.

PREȚURI-CURENTE ȘI DIVERSE

BILETE DE INMORMENTARI.

Comandele eventuale se primesc în biuroul tipografiei, Brașov Têrgul Inului Nr. 30, în eta- giul, înderept în curte. — Prețurile moderate. — Comandele din afară rugăm a le adresa la

Tipografia A. MUREȘIANU, Brașov.

Articole de toaletă:

Săpunuri de toaletă, Parfumerie, Eau de cologne, Pudră, Pomadă, Cremă, Pastă pentru dinți, Apa de gură, precum și articoli pentru cultivarea pielii, fabricat strein și indigen. Asortiment bogat, se capătă cu preț foarte ieftin la

G. EITEL,
Strada Vămei 18.